

Distr.: allmän,
den 7 mars
2016

Original: engelska

FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor

Slutsatser avseende Sveriges kombinerade åttonde och nionde periodiska rapport*

1. Kommittén behandlade Sveriges gemensamma åttonde och nionde periodiska rapport (CEDAW/C/SWE/8-9) vid sina 1379:e och 1380:e möten den 18 februari 2016 (se CEDAW/C/SR.1379 och 1380). Kommitténs förteckning över frågor finns i CEDAW/C/SWE/Q/8-9 och Sveriges svar i CEDAW/C/SWE/Q/8-9/Add.1.

A. Inledning

2. Kommittén uppskattar att Sverige inkommit med sin kombinerade åttonde och nionde periodiska rapport. Den uppskattar även Sveriges skriftliga svar på de frågor som ställts på förhand av arbetsgruppen och välkomnar delegationens muntliga redogörelse samt de ytterligare klargöranden som lämnades på kommitténs frågor under dialogens gång.

3. Kommittén berömmar Sverige för dess högnivådelegation, som letts av Pernilla Baralt, statssekreterare åt barn-, äldre- och jämställdhetsministern, Socialdepartementet. Delegationen innefattade även företrädare för Socialdepartementet, Utrikesdepartementet, Justitiedepartementet, Kulturdepartementet, Näringsdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet, Utbildningsdepartementet och Sveriges ständiga representation vid Förenta nationerna i Genève samt andra internationella organisationer i Genève.

B. Positiva aspekter

4. Kommittén välkomnar Sveriges lovvärda arbete och engagemang för att säkerställa jämställdhet mellan kvinnor och män på nationell och internationell nivå, bland annat i sitt internationella utvecklingssamarbete. Kommittén noterar med tillfredsställelse att Sverige rankas bland de främsta länderna i världen när det gäller jämställdhet och välkomnar i synnerhet att den nuvarande regeringen har förklarat sig vara en ”feministisk regering”. Dessutom uppskattar kommittén den politiska vilja som Sverige uttryckt under dialogen i fråga om att avhjälpa återstående brister och förstärka sina goda metoder inför nya utmaningar,

* Antogs av kommittén vid dess 63:e möte (den 15 februari-4 mars 2016).

såsom dagens massiva flyktingströmmar i Europa. I denna anda, samt med beaktande av att Sverige för närvarande genomför en översyn av ett flertal relevanta lagar, åtgärdsprogram och strategier, uppmanar kommittén starkt Sverige att fortsätta stärka sitt jämställdhetsarbete, till gagn för landets alla kvinnor och flickor.

5. Kommittén erkänner Sveriges ledande roll och engagemang i kampen mot klimatförändringarna och för hållbar utveckling, samt i genomförandet av FN:s säkerhetsråds resolution nr 1325 (2000) i konfliktdrabbade länder, och uppmanar landet att fortsätta att främja kvinnors deltagande i detta arbete på lokal, nationell och internationell nivå.

6. Kommittén välkomnar de framsteg som gjorts när det gäller lagstiftningsreformer sedan Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport behandlades år 2008 (CEDAW/C/SWE/7), i synnerhet antagandet av följande:

(a) Den nya skollagen från 2011 som bland annat fastställer att barn ska ha lika tillgång till utbildning,

(b) De grundlagsändringar som infördes år 2011 för ett könsneutralt språkbruk,

(c) Diskrimineringslagen 2009, som senare förstärktes genom att man dels förbjöd skillnader i försäkringspremier och ersättningar mellan kvinnor och män inom ramen för tillhandahållandet av försäkringstjänster och dels inkluderade bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som en form av diskriminering, under 2012 respektive 2015,

7. Kommittén välkomnar Sveriges ansträngningar för att förbättra sitt institutionella och politiska ramverk för att påskynda avskaffandet av diskriminering av kvinnor och främja jämställdhet, bland annat genom antagandet eller inrättandet av:

(a) Den svenska utrikesförvaltningens handlingsplan för en feministisk utrikespolitik 2015-2018,

(b) Strategin för jämställdhetsintegrering inom Regeringskansliet 2012-2015,

(c) Strategin för kvalitet och ökad jämställdhet inom vården 2012-2016

(d) Strategin för romsk inkludering 2012–2032,

(e) Diskrimineringsombudsmannen, från 2009, med ansvar för genomförandet av diskrimineringslagen samt

(f) Handlingsplanen mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål år 2008.

8. Kommittén välkomnar att Sverige, under perioden sedan den föregående rapporten behandlades, har ratificerat eller anslutit sig till följande internationella och regionala instrument:

(a) Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess fakultativa protokoll år 2008,

(b) Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen) år 2014,

(c) Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp år 2013,

(d) Protokollet mot olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, vapendelar och ammunition, som kompletterar Förenta nationernas konvention om gränsöverskridande organiserad brottslighet, år 2011,

(e) Europarådets konvention om bekämpande av människohandel år 2010.

C. Huvudsakliga förbättringsområden och rekommendationer

Parlamentet

9. **Kommittén betonar att den lagstiftande makten spelar en avgörande roll för att säkerställa att konventionen genomförs fullt ut (se kommitténs uttalande om sitt förhållande till parlamentsledamöter som antogs vid det 45:e mötet 2010). Kommittén uppmanar Riksdagen (det svenska parlamentet) att i linje med sitt mandat vidta de åtgärder som krävs för att genomföra dessa slutsatser under tiden fram till nästa rapporteringsperiod enligt konventionen.**

Asylsökande kvinnor och flyktingkvinnor

10. Kommittén noterar med tillfredsställelse Sveriges öppna mottagningspolitik under den stora tillströmningen av asylsökande till Europa under 2015, då man tog emot ca 162 877 personer, inklusive 35 369 ensamkommande barn, och landets ansträngningar för att säkerställa skydd för dessa personer och erbjuda stöd. Kommittén är dock oroad över den omsvängning som nyligen skett i Sveriges asylpolitik och åtgärder, som innebär begränsningar i beviljandet av uppehållstillstånd och familjeåterförening. Detta kan få särskilt negativa följder för kvinnor och barn som söker asyl.

11. **I linje med sina allmänna rekommendationer, nr 32 (2014), om könsrelaterade dimensioner av flyktingstatus, asyl, medborgarskap och statslöshet bland kvinnor och nr 30 (2013) om kvinnors roll i konfliktförebyggande arbete, samt under och efter konflikter, uppmanar kommittén Sverige:**

(a) **Att fullgöra sina skyldigheter enligt internationell rätt vad gäller asylsökande och flyktingar, till exempel principen om "non-refoulement",**

(b) **Att inta en genusmedveten hållning i mottagandet av de nuvarande flyktingströmmarna och i prövningen av asylansökningar, för att på så sätt säkerställa att behoven bland asylsökande kvinnor, flyktingkvinnor och flyktingflickor som kommer till Sverige prioriteras,**

(c) **Att bibehålla sitt engagemang för att verka för att säkerhetsrådets resolution nr 1325 (2000) genomförs på ett effektivt sätt i konfliktdrabbade länder.**

Synliggörande av konventionen, det fakultativa protokollet och kommitténs allmänna rekommendationer

12. Kommittén noterar Sveriges ansträngningar för att sprida konventionen, bland annat genom att dela ut bidrag till relevanta projekt inom internationella och icke-statliga organisationer. Kommittén är dock fortsatt oroad över att bestämmelserna i konventionen, det fakultativa protokollet och kommitténs allmänna rekommendationer inte är tillräckligt kända i konventionsstaten, inklusive av kvinnorna själva. Kommittén är vidare oroad över den fortsatta bristen på hänvisningar till konventionen i svenska domstolsavgöranden.

13. **Kommittén rekommenderar att Sverige:**

(a) Utarbetar en hållbar strategi, bland annat genom att avsätta tillräckliga finansiella medel, för att sprida konventionen, dess fakultativa protokoll och kommitténs allmänna rekommendationer bland alla berörda aktörer, inklusive kvinnoorganisationer.

(b) Förstärker insatserna för att öka medvetenheten bland kvinnor om deras rättigheter enligt konventionen och därtill kopplade rättsmedel, och särskilt inriktar sig på kvinnor som tillhör missgynnade grupper, inklusive samiska kvinnor, romska kvinnor, invandrarkvinnor, kvinnliga asylsökande och flyktingar samt kvinnor med funktionsnedsättning.

(c) Stödjer kapacitetsuppbyggnadsprogram för domare, åklagare och advokater om konventionen, dess fakultativa protokoll, kommitténs allmänna rekommendationer och kommitténs syn på enskilda meddelanden om och resultat av utredningar, i syfte att göra det möjligt för dem att åberopa dessa instrument i nationella domstolar och tolka den nationella lagstiftningen i enlighet därmed.

Rättsligt ramverk

14. Kommittén noterar att regeringsformen och diskrimineringslagen reglerar och förbjuder diskriminering på grund av kön i Sverige. Den välkomnar vidare de uppgifter som lämnats om att cirka 90 % av de berörda lagstiftningsåtgärderna och politiska åtgärderna innehåller en jämställdhetsanalys. Kommittén är emellertid oroad över att:

(a) Bestämmelserna i konventionen, trots att de överlag respekteras, ännu inte fullt har införlivats i Sveriges rättsordning och därmed följaktligen inte är direkt tillämpliga vid de nationella domstolarna.

(b) Diskrimineringslagen, på grund av dess begränsade förteckning över förbjudna diskrimineringsgrunder, kanske inte på ett heltäckande sätt täcker in flera och samverkande former av diskriminering av kvinnor.

(c) Straffansvar vid våldtäkt snarare förutsätter användning av hot eller våld än bristande samtycke från brottsoffrets sida.

15. **Kommittén uppmanar Sverige att säkerställa att konventionens bestämmelser i vederbörlig ordning införlivas i den interna rättsordningen och äger direkt tillämplighet i de nationella domstolarna. Sverige bör även utvärdera och, vid behov, se över diskrimineringslagens räckvidd i syfte att säkerställa att den innehåller en definition av diskriminering av kvinnor, i enlighet med artikel 1 i konventionen, som bland annat täcker in samverkande former av diskriminering av kvinnor. Kommittén rekommenderar vidare att Sverige ändrar sin straffrättsliga lagstiftning i syfte att säkerställa att våldtäkt definieras utifrån avsaknaden av samtycke från brottsoffrets sida.**

Tillgång till rättslig prövning

16. Kommittén välkomnar att diskrimineringsombudsmannen och lokala antidiskrimineringskontor får ökade anslag. Den välkomnar även att Sverige genomför en utredning för att analysera tillgången till rättslig prövning i fall av diskriminering och, vid behov, föreslå korrigerande åtgärder, bland annat när det gäller diskrimineringsombudsmannens arbete och mandat. Kommittén är dock oroad över de komplexa rättsliga förfaranden som anges i diskrimineringslagen då de kan hindra tillgången till rättslig prövning för kvinnliga offer för rättighetskränkningar, särskilt för brottsoffer som tillhör missgynnade grupper.

17. **I linje med kommitténs allmänna rekommendation nr 33 (2015) om kvinnors tillgång till rättslig prövning, rekommenderar den Sverige att, på grundval av resultaten av utredningen av landets diskrimineringsarbete, vidta alla åtgärder som krävs för att undanröja**

hinder för kvinnor som faller offer för diskriminering och göra det möjligt för dem att på ett effektivt sätt åberopa diskrimineringslagen för att göra sina rättigheter gällande, bland annat genom att anslå tillräckliga mänskliga, tekniska och ekonomiska resurser. Sverige bör särskilt uppmärksamma behoven bland missgynnade kvinnogrupper, exempelvis samiska kvinnor, romska kvinnor, invandrarkvinnor, kvinnor som bor i avlägset liggande områden, kvinnliga asylsökande och flyktingar samt kvinnor med funktionsnedsättning. Kommittén rekommenderar Sverige vidare att säkerställa att diskrimineringsombudsmannen ges tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sitt breda uppdrag på ett effektivt sätt.

Nationella verktyg för främjande av kvinnor och jämställdhetsintegrering

18. Kommittén berömmar Sverige för dess utvecklade system för integrering av jämställdhetsperspektivet, dess insatser för att bedöma effekterna av det systemet samt dess engagemang i fråga om jämställdhetsbudgetering. Kommittén noterar att barn-, äldre- och jämställdhetsministern, som är placerad vid Socialdepartementet, ansvarar för övergripande samordning och kontroll av jämställdhetsintegreringen. Kommittén är dock oroad över att samordningen och hanteringen av insatserna för att integrera jämställdheten inte alltid är tillräckligt tydliga och sammanhållna och att kontrollen och konsekvensutvärderingen av de åtgärder som vidtagits inte är tillräckligt omfattande. Kommittén uttrycker vidare oro över att det föreligger skillnader i genomförandet av strategin för jämställdhetsintegrering mellan kommuner och regioner och att jämställdhetsbudgetering inte används i tillräcklig utsträckning på kommunal nivå.

19. **Inför det kommande antagandet av en ny strategi för jämställdhetsintegrering uppmanar kommittén Sverige:**

(a) Att stärka samordningen och säkerställa en tydlig och sammanhållen förvaltning av de nationella verktygen för att främja kvinnors ställning på alla nivåer, bland annat genom att överväga att inrätta en statlig jämställdhetsmyndighet i enlighet med jämställdhetsutredningens rekommendation (SOU 2015:86).

(b) Att förstärka kontrollmekanismerna i syfte att på ett övergripande och regelbundet sätt bedöma framstegen i genomförandet av strategin och utvärdera följderna av sådana insatser för att kunna vidta korrigerande åtgärder.

(c) Att förstärka genomförandet av strategin för jämställdhetsintegrering på kommunal och regional nivå och säkerställa att alla berörda statliga myndigheter kontinuerligt ges vägledning och stöd i sina genomförandeinsatser, inklusive tillräckliga mänskliga, tekniska och ekonomiska resurser.

(d) Att säkerställa en systematisk tillämpning av jämställdhetsbudgetering på samtliga nivåer.

(e) Att säkerställa att Sveriges tredje strategi för mänskliga rättigheter ges ett tydligt jämställdhetsperspektiv och fokuserar på kvinnors rättigheter.

Nationell människorättsinstitution

20. Kommittén noterar det arbete som diskrimineringsombudsmannen utför inom ramen för sitt uppdrag att bekämpa diskriminering. Kommittén är dock oroad över att det inte finns någon oberoende nationell människorättsinstitution med ett brett mandat att arbeta med alla människorättsaspekter, inklusive kvinnors rättigheter och jämställdhet, i enlighet med principerna om nationella institutioner för främjande och skydd av mänskliga rättigheter (Parisprinciperna).

21. **Kommittén rekommenderar att Sverige, inom en fast tidsram, inrättar en oberoende nationell institution med ett brett mandat på människorättsområdet,**

inklusive kvinnors rättigheter och jämställdhet, i enlighet med Parisprinciperna, som antogs av generalförsamlingen i dess resolution 48/134.

Särskilda tillfälliga åtgärder

22. Kommittén berömmar Sverige för att man uppnått en jämn könsrepresentation i regeringen och på ledande poster inom statligt ägda bolagsstyrelser. Den noterar även att Sverige planerar lägga fram lagförslag om könskvotering om inte målet om minst 40 % kvinnor i privata företags styrelser uppnås till 2016. Kommittén uttrycker dock fortsatt oro över det låga antalet kvinnor i ledarpositioner inom den akademiska världen och i toppbefattningar och styrelser inom privata företag.

23. **Kommittén rekommenderar Sverige att öka användningen av särskilda tillfälliga åtgärder, inklusive lagstadgad kvotering, inom alla de områden i konventionen där kvinnor är underrepresenterade, till exempel beslutfattande tjänster inom högre förvaltning i den offentliga sektorn, privata och offentliga företag och den akademiska världen. Sådana åtgärder bör innehålla särskilda mål och tidsramar, i enlighet med artikel 4.1 i konventionen och kommitténs allmänna rekommendation nr 25 (2004) om särskilda tillfälliga åtgärder, för att säkerställa att verklig jämställdhet mellan könen uppnås.**

Könsstereotyper och skadliga sedvänjor

24. Kommittén välkomnar Sveriges ansträngningar för att bekämpa diskriminerande könsstereotyper, bland annat genom att främja delade hushållssysslor och delat föräldraansvar, i synnerhet för att ta itu med den stereotypa skildringen av kvinnor i media, bland annat genom regleringen av sändningstillstånd och inrättandet av Statens medieråd år 2011. Kommittén välkomnar vidare de olika åtgärder som vidtagits, inklusive författningsändringar, för att bekämpa skadliga sedvänjor som exempelvis tvångs- och barnäktenskap, kvinnlig könsstympning och så kallade hedersbrott. Kommittén är dock oroad över att:

(a) Diskriminerande könsstereotyper som rör kvinnors och mäns roll och ansvar i familjen och samhället lever kvar i Sverige.

(b) Media och reklamsektorn fortsätter att förmedla stereotypa och sexualiserade bilder av kvinnor samt att frågan inte hanteras i tillräcklig mån genom självreglering.

(c) Förekomsten av pornografi eller den så kallade ”sexualiseringen av det offentliga rummet” i Sverige kan bidra till att förvärra de sexuella trakasserierna och det könsrelaterade våldet mot kvinnor och flickor.

(d) Information saknas om förekomsten av skadliga sedvänjor i Sverige.

25. **Kommittén rekommenderar Sverige att:**

(a) **Anta en bred strategi för att förändra eller eliminera patriarkala synsätt och stereotyper som verkar diskriminerande mot kvinnor, med särskild fokus på kvinnor som tillhör minoritetsgrupper och som utsätts för hatpropaganda och våld med rasistiska förtecken. Strategin bör omfatta en övervakningsmekanism i syfte att kunna bedöma effekterna av de vidtagna åtgärderna och ta fram korrigerande åtgärder.**

(b) **Samarbeta med berörda aktörer och använda andra innovativa åtgärder, bland annat genom att vid behov fastställa strängare bestämmelser, för att främja en positiv och icke-stereotyp skildring av kvinnor i media och reklam.**

(c) Genomföra en studie om tänkbara följder av översexualiseringen av flickor och kvinnor i media och förekomsten av pornografi på det ökande könsrelaterade våldet mot kvinnor i Sverige.

(d) Systematiskt inhämta könsuppdelade uppgifter om skadliga sedvänjor i Sverige.

Våld mot kvinnor

26. Kommittén lovordar Sveriges ansträngningar för att komma till rätta med könsrelaterat våld mot kvinnor. Kommittén noterar att Sverige för närvarande håller på att ta fram en ny helhetsstrategi för att eliminera mäns våld mot kvinnor samt att ny lagstiftning för att reglera vapenexport väntas läggas fram i riksdagen under 2017. Kommittén är emellertid djupt oroad över att det trots alla åtgärder som vidtagits saknas konkreta resultat och att förekomsten av våld mot kvinnor är fortsatt hög i Sverige. Den uttrycker även oro över:

(a) Det låga antalet anmälningar av våld mot kvinnor, inklusive våldtäkt, samt åtal och fällande domar, vilket resulterar i straffrihet för förövarna.

(b) Brister i utredningar och i den rättsliga prövningen av fall av våld mot kvinnor, speciellt sexuellt våld, såsom bevisvärdering i ett för tidigt skede och bristande beviskrav på brottsplatsen till följd av diskriminerande attityder och könsstereotyper.

(c) Skillnader mellan kommuner när det gäller tillgängligheten och kvaliteten på tjänster för stöd och skydd, bland annat skyddade boenden, för kvinnor som fallit offer för våld, samt diskriminerande behandling av kvinnor som tillhör minoritetsgrupper.

(d) Risken för att våld i hemmet riktat mot invandrarkvinnor inte anmäls på grund av att kvinnorna är beroende av sina partner för att få uppehållstillstånd.

(e) Bristen på komparativa och könsuppdelade uppgifter om våld mot kvinnor.

27. I linje med kommitténs allmänna rekommendation nr 19 (1992) om våld mot kvinnor rekommenderar kommittén Sverige att:

(a) Anta en nationell helhetsstrategi för att så snart som möjligt komma till rätta med våldet mot kvinnor.

(b) Skapa effektiva övervakningsmekanismer i syfte att regelbundet utvärdera effekterna av vidtagna åtgärder för att bekämpa våld mot kvinnor och vidta korrigerande åtgärder.

(c) Ytterligare studera grundorsakerna till den låga frekvensen av polisanmälningar och utdömda straff i fall av våld mot kvinnor samt stärka sina ansträngningar för att undanröja alla hinder som gör att kvinnor inte polisanmäler våld.

(d) Utvärdera polisens och rättsväsendets hantering av klagomål som rör sexualbrott samt införa obligatorisk kapacitetsutbyggnad riktad till domare, åklagare, poliser och andra som arbetar med brottsbekämpning vad gäller den strikta tillämpningen av den straffrättsliga lagstiftningen om våld mot kvinnor och genusorienterade förfaranden för att höra kvinnor som fallit offer för våld.

(e) Förstärka det stöd och skydd som erbjuds alla kvinnor som faller offer för våld, bland annat genom att förbättra kapaciteten vid skyddade boenden och kriscentrum och säkerställa att de utan diskriminering uppfyller alla brottsoffers logibehov, samt anslå tillräckliga mänskliga, tekniska och ekonomiska resurser.

(f) Genomföra en översyn, ur ett jämställdhetsperspektiv, av villkoren för beviljande av tillfälliga uppehållstillstånd till invandrarkvinnor som är beroende av sina partner i syfte att undvika att dessa kvinnors beroendeställning drabbar dem negativt om partnern brukar våld mot dem och säkerställa fullt skydd av kvinnor som utsätts för våld.

(g) Systematiskt inhämta könsuppdelade uppgifter om alla former av våld mot kvinnor, skyddsåtgärder samt lagföring av och påföljder för gärningsmän.

(h) Säkerställa att den nya lagstiftningen för att reglera vapenexport innehåller ett kraftfullt och välunderbyggt genusperspektiv.

Trafficking och utnyttjande av prostitution

28. Kommittén välkomnar ändringarna i brottsbalken som syftar till att stärka kvinnors skydd mot människohandel och sexuellt utnyttjande. Kommittén noterar även med tillfredsställelse uppgifterna om att gatuprostitutionen minskat med 50 % i Sverige sedan sexköpslagen antogs år 1999. Den uttrycker dock oro över bristen på systematiska skydds-, rehabiliterings- och återanpassningsåtgärder för offer för människohandel samt könsuppdelade uppgifter för att bedöma fenomenets omfattning. Kommittén är även oroad över den begränsade tillgången till program för kvinnor som vill lämna prostitutionen.

29. **Kommittén uppmanar Sverige att fortsätta med sitt pionjärbete och sina innovativa angreppssätt när det gäller att ta itu med handeln med kvinnor för sexuella ändamål samt sina insatser för att stärka internationellt, regionalt och bilateralt samarbete med ursprungs-, transit- och destinationsländer för att förebygga människohandel. Kommittén rekommenderar även Sverige att öka sina ansträngningar för att förbättra insamlingen av data om människohandelsoffer, uppdelad efter kön, ålder och nationalitet, och säkerställa att de erbjuds tillbörligt skydd, rehabilitering och återanpassningstjänster. Kommittén rekommenderar vidare att Sverige stärker stödet till kvinnor och flickor som vill lämna prostitutionen, bland annat genom att erbjuda andra inkomstbringande möjligheter.**

Deltagande i det politiska och offentliga livet

30. Kommittén berömmar Sverige för kvinnors konsekvent höga representationsgrad i det politiska och offentliga livet och välkomnar Sametingets arbete med jämställdhetsintegrering. Den noterar även med tillfredsställelse Sveriges antagande av en feministisk utrikespolitik under 2015. Kommittén är dock oroad över att andelen kvinnor i Riksdagen noterats minska något vid de två senaste valen och att missgynnade kvinnogrupper, bland annat unga kvinnor, kvinnor som tillhör minoritetsgrupper - särskilt romska och samiska kvinnor - samt kvinnor med utländskt ursprung, inte är tillräckligt representerade på beslutsfattande poster.

31. **Kommittén rekommenderar Sverige att fortsätta vidta riktade åtgärder för att upprätthålla sina resultat när det gäller att säkerställa en hög representation av kvinnor i det politiska och offentliga livet, bland annat i riksdagen och på nationell, regional och kommunal nivå. Kommittén rekommenderar Sverige att i detta hänseende särskilt uppmärksamma de underrepresenterade kvinnogrupperna.**

Utbildning

32. Kommittén lovordar Sverige för landets överlag höga utbildningskvalitet och välkomnar den rad av åtgärder som vidtagits för att säkerställa att jämställdheten genomsyrar samtliga utbildningsnivåer. Kommittén uttrycker dock oro över att stereotypa val och segregering fortfarande utgör en utmaning, något som börjar i förskolan där lärarna

fortfarande till stor del är kvinnor, samtidigt som kvinnor är underrepresenterade inom yrkesutbildningen och på vissa områden inom den högre utbildningen. Kommittén är även oroad över den fortsatta horisontella segregeringen när det gäller kvinnors forskningsdeltagande på det naturvetenskapliga och tekniska området, bland annat deras begränsade tillgång till forskningsbidrag och forskningsfinansiering samt doktorandstudier. Dessutom är kommittén oroad över att många flickor utsätts för diskriminering och sexuella trakasserier i skolan och att invandrarflickor, flickor som tillhör minoritetsgrupper – särskilt romska och samiska flickor – fortsatt har svårt att få tillgång till utbildning trots de framsteg som gjorts.

33. **Kommittén rekommenderar Sverige att:**

(a) **Förstärka sina strategier mot diskriminerande könsstereotyper och strukturella hinder som kan avskräcka flickor från att söka till traditionellt mansdominerade utbildningsområden till exempel matematik, informationsteknik och naturvetenskap.**

(b) **Förbättra villkoren för kvinnor som vill ägna sig åt en forskarkarriär och säkerställa att de bereds tillgång till forskningsfinansiering och doktorandstudier på samma villkor som män.**

(c) **Säkerställa att nolltolerans mot våld och trakasserier tillämpas på ett effektivt sätt i alla skolor. Detta bör omfatta rådgivningstjänster, medvetandehöjande insatser och effektiva rapporteringsmekanismer samt inkludera i läroplanen åldersanpassad och genusorienterad undervisning om sexualfrågor och kvinnors mänskliga rättigheter, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.**

(d) **Fortsätta att bekämpa diskriminering av missgynnade grupper av kvinnor och flickor vad gäller tillgång till utbildning och säkerställa en effektiv kontroll och utvärdering av sådana insatserns verkan som stöd för vidtagande av korrigerande åtgärder.**

Sysselsättning

34. Kommittén välkomnar att kvinnor generellt deltar i hög grad på arbetsmarknaden i Sverige och att olika åtgärder vidtagits för att göra det lättare att förena yrkesliv och familjeliv, till exempel inrättandet av en föräldraförsäkring i kombination med ett omfattande offentligt barnomsorgs- och äldreomsorgssystem samt förbättrade regler i fråga om föräldrapenningen. Kommittén noterar vidare att man avser återinföra en obligatorisk årlig kartläggning av inkomsterna i Sverige. Kommittén är emellertid oroad över den fortsatta horisontella och vertikala könssegregeringen på arbetsmarknaden, där kvinnorna, främst av familjeskäl, återfinns i deltidsandelen, och den bestående löneklyftan mellan könen, som har en negativ inverkan på kvinnors karriärutveckling och pensionsförmåner. Kommittén beklagar vidare att 75 % av föräldraledigheten fortfarande tas ut av kvinnor samt att invandrarkvinnor, kvinnor som tillhör minoritetsgrupper, flyktingkvinnor och kvinnor med funktionsnedsättning har begränsad tillgång till arbetsmarknaden. Kommittén noterar att Sverige inte har ratificerat Internationella arbetsorganisationens konvention nr 189 (2011) om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. Trots att kommittén välkomnar antagandet av handlingsplanen för företagande och mänskliga rättigheter under 2015 är den dessutom oroad över de hittills begränsade effekterna på svenska företag som verkar i utlandet.

35. **Kommittén rekommenderar Sverige att intensifiera sina ansträngningar för att säkerställa att män och kvinnor ges lika möjligheter på arbetsmarknaden, inklusive i traditionellt mansdominerade sektorer som informationsteknik och naturvetenskap, skapa fler möjligheter för kvinnor att arbeta heltid, öka incitamenten för män att utnyttja sin rätt till föräldraledighet och vidta särskilda och proaktiva åtgärder för att avskaffa yrkesmässig segregering och minska löneklyftan. Sverige bör även beakta missgynnade kvinnogrupperns behov och överväga att i detta hänseende använda tidsbegränsade särskilda åtgärder, såsom ekonomiska stimulansåtgärder. Kommittén rekommenderar Sverige att ratificera Internationella**

arbetsorganisationens konvention nr 189 (2011) om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. Kommittén rekommenderar vidare Sverige att fortsätta fullgöra sina skyldigheter i fråga om tillbörlig aktsamhet i syfte att säkerställa att företag under landets jurisdiktion eller kontroll i sin utlandsverksamhet respekterar, skyddar och förverkligar kvinnors mänskliga rättigheter.

Hälsa och sjukvård

36. Kommittén är medveten om Sveriges omfattande hälso- och sjukvårdsskydd. Dock är den oroad över att den psykiska ohälsan och användningen av narkotika och alkohol har ökat, framförallt bland unga kvinnor. Kommittén är även oroad över att de arbetsrelaterade sjukdomarna och sjukfrånvaron är högre bland kvinnor. Dessutom uttrycker kommittén oro över att hälsobehoven bland kvinnor med funktionsnedsättning inte har identifierats och åtgärdats i tillräcklig mån och att kvinnor som tillhör minoritetsgrupper och invandrarkvinnor ibland har svårt att få tillgång till sexuella och reproduktiva hälsotjänster och information.

37. **Kommittén rekommenderar Sverige att:**

(a) **Öka sina ansträngningar, bland annat genom att bevilja ytterligare medel, för att ta itu med den ökade psykiska ohälsan bland kvinnor och flickor och missbruket av alkohol och narkotika, med särskilt fokus på förebyggande åtgärder.**

(b) **Ytterligare analysera grundorsakerna till ökningen av arbetsrelaterade sjukdomar och sjukskrivningar bland kvinnor i syfte att anta strukturella lösningar.**

(c) **Särskilt uppmärksamma hälsobehoven bland kvinnor med funktionsnedsättningar, genom att bl.a. säkerställa tillgång för alla till stödtjänster som till exempel rehabilitering och psykosocial omvårdnad.**

(d) **Säkerställa att alla kvinnor och flickor, inklusive de som tillhör missgynnade och marginaliserade grupper, bereds fri tillgång till lämpliga sexuella och reproduktiva hälsotjänster.**

Äktenskap och familjerelationer

38. Kommittén noterar med tillfredsställelse Sveriges ökning av bidrag till ensamstående föräldrar. Kommittén välkomnar även 2006 års ändring av föräldrabalken som ger domstolar mandat att beakta könsrelaterat våld mot kvinnor i hemmet i avgöranden om vårdnad och umgängesrätt, särskilt när de prövar växelvis boende, samt att en studie nu genomförs angående tillämpningen därav. Kommittén noterar dock med oro de rapporter som anger att denna bestämmelse inte alltid följts i domstolsavgörandena. Kommittén upprepar även att den är oroad över att man i Sveriges nuvarande lagstiftning om bodelning vid skilsmässa inte till fullo tar hänsyn till skillnaderna i makarnas inkomstförmåga och humankapital, och kanske inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till könsbaserade ekonomiska skillnader mellan makar till följd av den existerande könssegregeringen på arbetsmarknaden, de bestående löneklyftorna och att kvinnor i högre grad utför obetalt arbete.

39. **Kommittén rekommenderar Sverige att vidta alla nödvändiga åtgärder, bland annat genom juridisk utbildning, för att säkerställa att könsrelaterat våld mot kvinnor i hemmet beaktas i beslut om vårdnad eller umgängesrätt samt uppmärksamma rättsväsendet på sådant vålds negativa inverkan på barns utveckling. Kommittén upprepar även sin rekommendation att Sverige bör bedriva forskning om skilsmässors ekonomiska konsekvenser för båda makarna, med särskilt fokus på att män har större humankapital och inkomstmöjligheter till följd av deras karriärmönster av heltidstjänstgöring utan avbrott. Kommittén rekommenderar att Sverige ser över sin nuvarande lagstiftning utifrån**

forskningsresultaten i syfte att bringa lagstiftningen i överensstämmelse med kommitténs allmänna rekommendation nr 29 (2013) om artikel 16 i konventionen (ekonomiska konsekvenser av äktenskap, familjeförhållanden och deras upplösning).

Pekingdeklarationen och handlingsplanen

40. **Kommittén uppmanar Sverige att använda sig av Pekingdeklarationen och handlingsplanen (Platform for Action) i sina ansträngningar att genomföra konventionens bestämmelser.**

2030-agendan för hållbar utveckling

41. **Kommittén efterlyser verklig jämställdhet mellan könen, i enlighet med konventionens bestämmelser, under hela genomförandet av 2030-agendan för hållbar utveckling.**

Spridning

42. **Kommittén uppmanar Sverige att garantera att slutsatserna delges berörda statliga institutioner på alla nivåer (nationell, regional, lokal) i tid och på Sveriges officiella språk, i synnerhet regeringen, departementen, Riksdagen och rättsväsendet, så att de kan genomföras fullt ut.**

Ratifikation av andra fördrag

43. **Kommittén noterar att Sveriges efterlevnad av de nio viktigaste instrumenten för mänskliga rättigheterna¹ lär förbättra kvinnors möjligheter att utnyttja sina mänskliga rättigheter och grundläggande friheter på alla områden i livet. Kommittén uppmanar därför Sverige att överväga att ratificera den internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden och den internationella konventionen om skydd för alla migrerande arbetare och deras familjemedlemmar, som landet ännu inte har tillträtt.**

¹ Den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, den internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering, konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, konventionen om barnets rättigheter, den internationella konventionen om skydd för alla migrerande arbetare och deras familjemedlemmar, den internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Uppföljning av slutsatserna

44. **Kommittén begär att Sverige inom två år ska lämna skriftlig information om de åtgärder som vidtagits för att genomföra rekommendationerna i stycke 11 (a), (b) och (c) samt 27 (a) och (c) ovan.**

Utarbetande av nästa rapport

45. **Kommittén uppmanar Sverige att inkomma med sin tionde periodiska rapport i mars 2020.**

46. **Kommittén begär att Sverige ska tillämpa de "Harmoniserade riktlinjerna för rapportering enligt människorättskonventionerna, inklusive riktlinjerna om ett gemensamt grunddokument och konventionsspecifika dokument" (HRI/MC/2006/3 samt rättelse 1).**
